

Мр Јелена Зекић¹

Предлог конститутивне реанимације Народне банке Србије

УДК 336.71 (497.11)

Улога централне банке у земљама у транзицији је кључна и незамењива. Од кредибилитета централне банке зависе у великој мери монетарна и финансијска стабилност које чине предуслов сваке успешне транзиције. Транзиција, међутим, подразумева да и сама централна банка пролази кроз процес трансформације. Реформа централне банке укључује промену институционалног, па чак и конститутивног оквира у којем централна банка послује, али и промену опхођења централне банке према широј друштвеној јавности. Овај рад указује на постојање празног простора у српском централном банкарству који би требао бити попуњен елементима савременог централног банкарства, тј. већом транспарентношћу, одговорношћу и независношћу Народне банке Србије. У земљама које су искусиле хиперинфлацију и у којој су инфлаторна очекивања значајан генератор инфлације, коначан циљ реформи јесте рестаурација кредибилитета централне банке, као предуслов успешне борбе против инфлације и допринос свеобухватним економским променама.

---

¹ Докторант Универзитета Гринич у Лондону

1. Увод

Богата економска литература о процесу транзиције од социјалистичке ка тржишној привреди указује на чињеницу да је транзиција свеобухватан процес који се ослања на различите институције друштва, укључујући и централну банку. Такође је познато да транзиција по правилу почиње макроекономском стабилизацијом у којој централна банка има веома важну улогу, јер стабилан и одржив макроекономски оквир представља важан предуслов раста инвестиција у датој земљи. При томе, међутим, треба имати на уму чињеницу да и сама централна банка пролази кроз процес трансформације. Наиме, централна банка је у социјализму углавном задовољавала потребе предузећа за кредитима на бази утврђених производних и финансијских планова.² Улога новца у социјализму је стога била пасивна, а самим тим и улога централне банке. Али, са почетком процеса транзиције, позиција и улога централне банке почињу да се мењају у складу са променом друштвених и економских приоритета, тиме захтевајући активно учешће централне банке у том процесу. Сматра се да транзиција, стога, треба да отпочне реформом институционалног оквира централне банке, како би јој се делегирани нови циљеви (или циљ) и инструменти, и како би се осигурала већа независност (функционална, институционална, персонална и финансијска) централне банке у односу на извршну власт. Потреба за независном централном банком проистекла је из теорије о временској неконзистентности која се заснива на склоности политичких структура ка креирању инфлације изнад инфлаторних очекивања привредних субјеката и грађана, мотивисани идејом о смањењу незапослености, увећањем фискалних прихода, уједначавањем каматних стопа или смањењем дефицита платног биланса.³

---

² Види, на пример, Sahay, R. and C. Végh (1995) 'Inflation and Stabilization in Transition Economies: A Comparison with Market Economies', *IMF Working Paper*, No. 8, Washington, DC: International Monetary Fund (IMF)

³ Види Cukierman, A. (1992) *Central Bank Strategy, Credibility, and Independence: Theory and Evidence*, Cambridge: The MIT Press.

